

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 April 1872, kl. 7 e. m.

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts N:o 4 Utlåtande N:o 5, i anledning af väckt fråga om krigsundervisning i skolorna samt obligatorisk vapenöfning för ynglingar från 15 års ålder till dess de inträdt i beväringåldern.

Sedan inom Andra Kammaran en motion (N:o 171) blifvit väckt, i hvilken framhållles vigten af, att hvarje gosse i skolorna undervisas i exercis; att alla ynglingar, efter fyllda 15 år och intill dess de inträda i beväringåldern, hvarje Söndag under sommarmånaderna underkastas obligatorisk vapenöfning; att söndagsskolor inrättas, der ynglingarne kunna inhemta de militära kunskaper, som i underofficers- och korporalsskolorna meddelas; samt att en söckendag i hvarje månad, under den vackra årstiden, af ynglingarne egnas åt målskjutning — hvarefter motionären föreslår: att Riksdagen ville till Kongl. Maj:t ingå med begäran, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag angående införande af vapenöfningar i alla offentliga skolor samt ynglingars öfningar i exercis och vapnens bruk, ifrån det de fyllt 15 år till dess de inträda i beväringåldern; och Andra Kammaran bifallit sitt första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 11):

att Riksdagen i underdånig skrifvelse ville anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande i hvad mån öfningar i målskjutning inom kommunerna må kunna anordnas samt till en kommande Riksdag derom afåta nådigt förslag;

Så har Första Kammaran, efter erhållen del af detta beslut, hänvisat frågan till sitt Tillfälliga Utskott N:o 1, som härmed får yttrande deröfver afgifva.

Allmänna meningen har redan länge uttalat sig för militärundervisningens utsträckande till hela landets manliga ungdom, och att dermed varit allvarligt menadt visas bäst genom uppkomsten af skarpskytteföreningarne. Inom representationen har allt sedan 1828, då Grefve C. H. Ankarsvärd först väckte motion derom, frågan om militärundervisning för ungdomen varit, tid efter annan, föremål för diskussion, och båda statsmakterna hafva på sednare tiden börjat taga denna viktiga angelägenhet om hand.

Betraktar man hvad som i Sverige redan blifvit gjordt för allmän medborgerlig krigsbildning, så finner man att detta icke är ringa och att den rätta vägen härför, i hvad på de offentliga läroverken ankommer, från början blifvit beträdd. Det kommer sålunda nu blott an på att fullfölja, hvad som är börjad.

Redan 1813, året före det stora befrielsekriget, grundades under Carl XIV Johans beskydd det Gymnastiska Central-Institutet af P. H. Ling, med uppgift att utbilda gymnastiklärare för läroverken. Att detta var en riktig utgångspunkt torde böra erkännas, och Institutet har äfven under den förflutna tiden utan tvifvel ganska väl löst sin uppgift. År 1833 tillkom för detsamma utbildandet af instruktörer i gymnastik och vapenföring för arméen och flottans regementen och korpser, och af de officerare, som för detta ändamål såsom elever kommenderades till Institutet, har mången blifvit en äfven för läroverken mycket duglig lärare i dessa ämnen; så att för närvarande vid båda universiteten och vid ungefär hälften af de högre elementarläroverken, gymnastik- och fäktlärarne äro officerare. Äfven vid de lägre elementarläroverken bestridas lärareplatserna i dessa ämnen till stor del af militärer.

I nådigt cirkulär af den 9 Januari 1863 blef den gymnastiskt-militäriska undervisningen vid rikets offentliga läroverk fullständigare ordnad genom bestämmelser, som ännu utgöra gällande föreskrifter härför. Dessa innehålla för elementarläroverken:

att åt gymnastikundervisningen derstädes skall gifvas en sådan utsträckning, att bland lärjungarne de, som tillhöra de 4 lägsta klasserna, erhåller en hvar minst 3 timmars och de öfriga 4 till 6 timmars öfning i veckan; samt

att denna undervisning bör hufvudsakligen omfatta a) vid de lägre läroverken samt deremot svarande klasser af de högre: pedagogisk gymnastik med och utan redskap samt, för de äldre lärjungarne, enklare infanterirörelser, gevärsexercis och bajonettfäktning, hvartill dock endast trägevär böra användas, och b) vid de högre läroverkens öfre klasser: pedagogisk gymnastik med och utan redskap, infanterirörelser, exercis och bajonettfäktning med vanliga gevär, värj- och sabelföring och, med målsmans begifvande, undervisning i målskjutning.

Beträffande folkskolelärare-seminarierna och *folkskolorna* föreskrifves, att den gymnastiska undervisningen bör vid de förra omfatta vanlig pedagogisk gymnastik och för de manliga eleverna infanterirörelser, gevärsexercis och bajonettfäktning, *samt vid de sednare eller folkskolorna* pedagogisk gymnastik till den utsträckning, som omständigheterna medgifva, äfvensom för gossar marschöfningar och enklare infanteri-

rörelser, hvartill för de äldre komma exercis' och de första grunderna af bajonettfäktning med trägevär.

I nådiga cirkulär af den 19 Juni 1866 och den 23 Mars 1870 haf detta blifvit närmare bestämdt genom noggranna föreskrifter rörande undervisningen vid elementarläroverken; och vid folkskolelärare-seminarierna ledes elevernas undervisning efter en äfvenledes år 1866 af trycket utgifven »Anvisning», hvilken sedermera tjenar dem till handbok och hjälpreda, då de sjelfve skola undervisa. Läggas härtill att såväl elementarläroverken som seminarierna tidtals blifva i detta afseende inspekterade, så är, hvad som från statens sida för den medborgerliga krigsbildningen i skolorna blifvit vidgjordt, i allt väsentligt omförmäldt.

Den 27 Augusti 1869 beordrade Kongl. Maj:t en regementsofficer att resa till Schweiz i ändamål att inhemta kännedom om, huru krigsbildningen blifvit anordnad i detta lands offentliga undervisningsverk. I Maj följande året fick samme officer af direktionen öfver Gymnastiska Centralinstitutet uppdrag, att, i sammanhang med den berättelse han hade att afgifva öfver denna resa, äfven inkomma med förslag till utsträckning af krigsbildningen i rikets offentliga skolor och undervisningsverk, i hvilket förslag bland annat behjertansvärdt yttras:

På starkt och uthållande försvar bör — isynnerhet här i landet — försvarsverkets organisation egentligen utgå, och hvad som till detta ändamåls vinnande kan bidraga förtjenar utan tvifvel all utveckling och omvårdnad. Ingenting bidrager härtill i högre grad, än en på samma grunder genomförd medborgerlig krigsbildning, och det är derföre häruti som man kan söka en ganska säker borgen för sin sjelfständighet. I ett land, der hvarje vapenför man äfven är tillräckligt vapenskicklig att utan långa förberedelser kunna intaga sin plats i den stridfärdiga arméns led, der kan man länge försvara sig, och en fiende måste betänka sig så väl innan han deri intränger, att han i de flesta fall, med all sannolikhet, derifrån afstår. Ett sålunda organiseradt försvarsverk firar just i detta afstående sin skönaste seger, och gör då, midt under freden, sitt fullaste gagn. En sannt medborgerlig krigsbildning har dessutom — oafsedt sin krigiska nytta — för hela det medborgerliga lifvet ett oskattbart värde.

Den kan icke vinnas utan på grund af en sund och praktisk kroppslig uppfostran, hvilken i längden icke kan stå tillsamman med något förslappande eller förvirrande mångläseri, utan måste i väsentlig mån bidraga till enkelhet, lugn och reda äfven på det pedagogiska området; den tager vid unga år det verkligt manliga lynnet ganska starkt i anspråk och den gifver den ungdomliga fosterlandskänslan tillfälle till förebildande handling, på samma gång, som den innebär en väckelse till den allvarliga medborgerliga pligten att i nödens tid försvara fäderneslandet. Intet giltigt skäl kan sålunda finnas att för underordnade svårigheters skull försumma denna viktiga del af den allmänna uppfostran, och öfvertygelsen härom är redau hos oss så

stark, att man häruti måste gå framåt och ej blifva stillastående än mindre gå tillbaka.”

Sanningen häraf kan svårligen förnekas, och *då* Utskottet icke kunnat dela alla de betänkligheter, särdeles med hänsyn till val af tid, Andra Kammarens tillfälliga Utskott uttalat i afseende å utsträckning af vapenöfningarne för ynglingar, innan inträdet i beväringåldern, *då* t. o. m. någon minskning i den annars nödvändiga, sedermera vanligen dyrbarare tiden för dylika öfningar, på denna väg möjligen kunde vinnas, åtminstone för de flitigaste och skickligaste ynglingarne, samt *då* dertill kommer att ombildandet af vårt landtförsvar är en brännande fråga, som ej tål uppskof, har Utskottet ansett tidpunkten vara inne för Riksdagen att, rörande krigsbildningens utsträckande till hela landets manliga ungdom, uttala sin mening.

Utskottet anser sig derföre böra tillstyrka Första Kammarens att något mer omfattande än hvad Andra Kammarens beslutit uttrycka sin åsigt i denna viktiga angelägenhet och sålunda för sin del besluta:

- att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande dels
- a) i hvad mån öfningar i målskjutning inom kommunerna må kunna anordnas; dels ock
 - b) i hvad mån och på hvad sätt en obligatorisk undervisning i rekrytbildningens första grunder skulle kunna utsträckas till *alla af staten eller kommunerna understödda undervisningsverk*, samt huruvida *icke jemväl* en högre grad af militärisk bildning för *dylika läroverk ej bevistande* ynglingar, ifrån det de fyllt 15 år till dess de inträda i beväringåldern, skulle kunna inom kommunerna meddelas; samt till en kommande Riksdag derom aflåta nådigt förslag.

Stockholm den 6 April 1872.

På Utskottets vägnar:

N. S. v. Koch.